מגילת עיפה — מגילת עיפה

מגילת עיפה · להדפסה · מבית דוד

העתק מגילת עיפה למזכרת עון שחיבר החכם השלם כמוהר"ר שבתי כהן זצ"ל מק"ק ווילנא ממקרי רעים ומאורעות קשות שבעוונותנו אירעו לאחינו בית ישראל בשנת חמשת אלפים ת"ח ות"ט ליצירה במלכות פולוניא

הלא ידעתם אם לא שמעתם כל עם ה' הישרים אשר ה' קורא עליהם ואל דברו חרדים בד' כנפות הארץ מפוזרים ומפורדים כל מקום אשר דבר המלך ה' צבאות ודתו מגיע אבל גדול ליהודי' צום ובכי ומספד מר יצא לרבים גדולים ונכבדים לבשו שקים והעלו עפר על ראשם קצינים ורוזנים ונגידים על בית ישראל ועל עם ה' כי נפלו בחרב, בגזרות בידי ערלים וטמאים רשעים ארורים וזדים הרגו לאלפי' ולרבבות ישרים ותמימים חסידות וחסידים בני ישראל היקרים ומסולאים בפז הנחמדים וגאונים ורבנים בעלי תריסין המלמדים עם התלמידים, הלא המה עם בזוי נבזים ושפלים פוחזים ורקים הם היונים המכוני' בשם קאזק"ין איכרים וכורמים עובדי אדמה התאספו קרובים ורחוקים, וירימו יד המלך ושריו וסגניו עם גדול ורם כענקים הוא המלך ולדיסלאוו מלך כשר ראוי למנותו בין צדיקים כי מעולם הטיב חסדו עם היהודים ואת בריתו אתם הקים בשנת חמשת אלפים וד' מאות ושמנה לבריא' תבל ושחקים בחדש הראשון הוא חדש ניסן גדלו דמעת העשוקים כי התחילו אז הרקים לקבץ ולזנב הנחשלים משושנת העמקים ויהרגו חסידי עליון קדושי' וצדיקים וחשוקי' כמה מאות נפשות קדושות אביונים הנאנחים ונאנקים, ויצאו לנגדם שרים רבים ועם רב מעם הפאלק"ין ללחום עם הרקים לשלם להם כפרי מעלליהם, ויהי כאשר הקריבו הפאלקי"ן לבוא אל מחניהם אל ארץ הטמאים הנקרא אקריי"נא וסביבותיהם אז באו הרקים בערמה ותחבולה עליהם כי גם אותם הרקים הנרשמים בכתב אמת בספריהם אשר הוא מעולם חק ולא יעבור למלכות פולי"ן כתוב בדתיהם י"ב אלף חלוצי צבא קאזקי"ן יאזרו חליציה לשרת את המלך ולעזרו ככל אשר יגזור עליהם ועתה הפרו חק וברית וכרתו ברית עם שאר הרקי' אחיהם וגם שלחו והתאספו עם רב מהקדרים אליה' וסבבו את שר צבא המלך עם כל השרי' ומשרתיהם ועבדיהם ויהרגו מהם הרג רב ואבדון ויבוזו את כל כספיהם גם שרי הצבא עם שאר שרים הרגו על חלליהם וזה היה סמוך לחג השבועות שלשה ימים לפני אידיה' ביום הרביעי הוא יום מוכן לפורענותיה.

ובאותו יום נאסף המלך אל עמו ויצאה נשמתו במדינת ליטא רחוק מאד מארץ אקריי"נא מדינתו ויגוע ויאסף סמוך לעיר הגדולה ווילנא היא הבירה במלכותו ולא ידע המלך דבר מהמלחמה בשעת פטירתו גם הרקים לא ידעו אז ממיתתו, ואנחנו עם ה' עבדיו וצאן מרעיתו הנפוצי' במדינת ליטא הינו בוכי' ומתאבלי' על המלך כבוד מנוחתו ועדיין לא ידענו ממגור' רעה אשר גזר ה' על נחלתו וכל בית ישראל אשר בארץ אקריי"נא עזבו כל איש את ביתו השליכו משכנותיהם וארצם ולא נשאר לאיש כי אם גויתו ומעוט רכושם אשר הניסו כל א' למחיתו ואת יום מקרא קדש חג השבועות חללו דתו כי הוכיחו לברוח ולעמוד על נפשם כאיש גבורתו שבת חגנו ומועדנו אשר כל עדת ישראל יעשו אותו.

ורבים נסו לק"ק נעמר"ב העיר הגדולה והחשובה היתה ראש לקהלות ולא ידעו עדיין מפטירת המלך כל אותן הגלילות ובגלל כן היו מקוים עוד ליושב תהלות ישלח עזרתן על ידי המלך בעם רב ובמקהלות ויהי אחרי כן כשמעם ויתעצבו מאד ויבכו בתחנונים ותפלות ודמעתם על לחיים תמיד וקוננו קינות ויללות ויראו כי כלתה עליהם הרעה מנורא עלילות ותיקים כאשר שמעו מפטירתו שמחו שמחות גדולות אז נפלה רעדה ופחד על כל עם הפאלקי"ן ולבשם חלחלות שבת אורח ונשמו דרכים ומסילות ובאו לק"ק נעמר"ב כחמשים רקים בתחבולות והשמיעו שם קול חצוצרות ושופר וכל העם רואים את הקולות כאלו עם הפאלקי"ן יבואו בסוסים ורכבים במצהלות למען יפתחו שערי המבצר לבלתי יהיו נעולות והצליחו מעשה שטן וכן עשו מזמותיהם מעשה נבלות, והרגו בעיר כמו ששת אלפים נפשות קדושים גאונים ורבנים חכמים ונבונים זקנים וישישים בחורי' ובתולות חתנים וכלות טף ונשים ובפרט הגאון מורינו הרב ר' יחיאל מיכל חכם חרשים וכמה מאות טבעו במים ובכל מיני יסורים קשים ובבית הכנסת לפני ארון קדש הקדשים שחטו בחלפות המשוררים והחזנים והשמשים שם העלו בני ישראל עולות וקרבנות ואישים עקרו עצמם כאילים וכבשים ותיישים לריח ניחוח יעלו לשוכן תרשישים.

ואח"כ החריבו הבית מקדש מעט שם שאנו צורכים ורוגשים והוציאו כל הספרי תורות ישנים וגם חדשים וקרעום לגזרים ונתנום למרמס רגלי אדם ובהמה סוסים ופרשים וגם עשו מהם סנדלים ומנעלים שקורין פאס"טלים וכמה מיני לבושים והפכו הכתב לארץ ועל הירִיעות היו ברגליהם דשים והיה זה ביום הרביעי עשרים יום לחדש סיון ירח הג' בכל מיני שלישים יום שנתלו בו המארת חסר כתיב יום מארה וקללה לילדים החלשים שגם גזירת תתקל"א היתה ביום ההוא עשרים יום לחדש ההוא בו היינו נכלמים ובושים הנה הקהלה קדושה נעמר"ב היתה ראש לגזרת הרקים האוילים וטפשים ומשם נפוצו על פני כל הארץ והיו להרב"ה ראשים הראש הא' יפנה אל קהלת קדש טולטשים ויסבבו שם את המבצר שמנת ימים ויצורו עליה עד כי כל אשר בתוכו היו מוכפנים וצמים והיו שם רבים מבני ישראל ופריצים רבים משאר עמים, ותמיד יום ולילה לא ישבותו והיו כנגד הרקים נלחמים ואח"כ דברו הרקים אל השרים הפריצים למה תרגשו גוים ולאמים בשביל היהודים האומללים אשר הם שונאינו מימים קדומים. ודברו אליהם דברים רכים ודברי נרגן כמתלהמים הלא אין חפץ לנו בכם פריצים רבים וכן שלמים רק תנו לנו היהודים הכופרים באמונתינו ונשתה עליהם כוס של תנחומים ונעשה בם כרצונינו ונגחם כמו בקרני ראמים ומלאו הפריצים את דברי הרקי' וימסרו ביום מבני יהודה מן הפרתמים ויהרגו שם כשלשת אלפים נפשו' ישרים ותמימי' ומהם הכו ומהם פצעו גויתם נתנו' למכים ומהלומי' בכל מיני כלי זין במחרישות ואתים וקרדומים, והיה זה ביום הששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם מושלים ז' ימים לחדש תמוז אשר בו נשתברו הלוחות ונגנזו האורים ותומים.

ועין בעין היה נראה גזר דין הקשה המתוח עלינו ממרומים כי באותו יום הששי נגזרנו שני פעמים כי גם אז הרגו כמו ט"ו מאות נפשות הנאהבים והנעימים בקריה הומי"ה במדינת רוסיא שהיא רחוקה מטולטשים כמו שבעים פרסאות שהם ר"ס תחומים בפרשת [במדבר כא' ו'] וינשכו את העם וימת עם רב מישראל רבים ועצומים ונודע ידיעה ברורה באמת ובתמים כי אותן היהודים אשר היו בקרית הומי"ה סגורים וחתומים קדשו את שם המיוחד יותר משאר היהודים הצדיקים והחכמים באשר כי גם שם באו הרקים הטמאים ככלבים אלמים בברית עם שאר הפריצים וימסרו ביום את היהודים ככבשי שלמים וגרשום מחוץ לעיר על פני שדות וכרמים. ואז הקיפום הרקים כחצי גרן עגולה והפשיטום ערומים והושיבום לארץ והיו היהודים בושים וגם נכלמים כשה לטבח יובלו כרחל לפני גוזזיה נאלמים ואז דברו הרקים אל היהודים דברים טובים ונחומים למה תהיו נהרגים נחנקים ונשחטים כפר בן בקר תמים על אלהיכם אשר שפך חמתו עליכם מבלי רחמים, הלא טוב לכם עבוד אלהינו הפסילים והצלמים והיינו לעם א' יחדיו נהיה תמים. ואז תהיו חפשים מאתנו ותהיו חיים וקיימים, ואת כל הרכוש נשיב לכם ותהיו עשירים גדולים ושרים רמים.

וזרע קדש אמונים אשר נהרגים על ה' כל הימים מאסו בחיי העולם הזה בחורים ובתולות זקנים שבים ועולמים והתאספו יחד גדולים וקטני' וילדים אשר אין בהם כל מומים וצעקו בצעקה גדולה ומרה לאל עליון שוכן מרומים:

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד מלך עולמים כי עליך הורגנו כל היום ה' אלהי ישראל הבה תמים לא נשב עם מתי שוא ולא נבוא עם נעלמים.

והתודו על חטאתם ואמרו אבל אנחנו אשמי' וצדקו עליהם הדין ואמרו הצור פעלו תמים וקוננו קינות רבות עד כי עלתה בכיותם למרומים.

ויהי כאשר ראו הרקים כי היהודים באמונתם שלמים אז יענום עזות ודברו עליהם דברי גזומים עד מתי תקשו ערפכם ותאבדו עצמכם לדעת ותהיו כשופכי דמים כי אתם בעצמכם מסרבים הריגתכם ואתם הגורמים לכם הריגה ושחיטה ותעשו וגם כל הימים באשר כי אינכם חפצים לעבוד את אלהינו על ההרים הרמים.

ויאמרו אליהם היהודים:

למה תאחרו להרגנו הלא לא נשמע בקולכם ולא נאמר למעשה ידינו אלהינו כי אחד הוא אלהינו בשמים ובארץ ה' מלכנו הוא יושיענו ואתם היום שלוחים מאתו יתברך לפגוע בנפשותינו כי מגלגלין חובה ע"י חייבים כמותכם שונאינו ואויבינו, ואם אין אתם הורגים אותנו הרבה שלוחי' למקום עלינו הרבה אריות ודובים יש לו לבלענו ואתם הם המוכנים

ומזומנים לפורענות אתם חרבן לנצח להשחיתנו.

ואז הרימו הרקים בהם יד ויהרגו אותם בעינינו ויעשו הרג רב באחינו בני בריתנו בבנינו בבנותנו בנעורינו וזקנינו ושללם לבוז שלל גדול מאד ישליכו בחוצות כספינו כי רוב עשירי ארץ אקרי"ינא ברחו שמה אל שאר היהודים כי אמרו הם אחינו בשרינו ונאספו גם היהודים אשר היו מקום שמה בחטאתינו.

ומשם יפרדו הגוים הרקים והיו להרבה ראשים ופשטו על ארצינו ויחריבו כל מקומותינו ויהרסו כל בתי כנסיותינו ובק"ק טשערניאווה הרגו כמו שני אלפים נפשות מבני בריתינו ובק"ק סטרד"וב הרגו כמו י"ב מאות נפשות מזרע ישראל קדושינו ומלבד אשר הרגו במסילות ודרכים מאות ואלפים נשמו מסילותינו ועוו נתיבותינו ומלבד אשר מתו ברעב ובצמא בימים ונחלים עד כי נהפכו לדם יאורינו בחרב ובדבר וברעב שפטנו צורנו ומלבד אשר ענו וזנו וטמאו בתולות ונשים כמה מאות לעינינו והוליכו שבי למאות ולאלפים בתולות ונשים לארצם על אלה חשכו עינינו, גם קרעו ושרפו באש כל ספרינו הקדושים וכל ספרי תורתינו על זה דוה לבנו ולא נשאר רוח בקרבנו העל אלה תתאפק ותחשה ה' אלהינו.

והרקים אשר בארץ אקרי"ינא גם הם נפוצו על פני כל מדינותינו והחריבו כל אקרי"ינא ופאדלי וואלין לא נודע איה מקומינו גם מקצה ארץ ליטא עקרו תחומינו והרבו חללינו על ההרים דלקונו מנשרי שמים היו קלים רודפינו.

- ק"ק פאוולויטש הרסו עד היסוד עד כי נמס לבנו.
- ק"ק פאוהביש החריבן לא השאירו מחיה בכל גבולינן.
- בק"ק שדה לבן השחירו כשולי קדרה פנינו.
- בק"ק בא"ר הרגו כשלשת אלפי נפשות קדושות וגם שם השליכו משכנותינו קרעו ספרי תורתינו והרסו ובססו מקדשינו
- ובק"ק קושטנטין הרגו ט"ו מאות נפשות מבני עמנו,
- ובק"ק פאלינאוי הרג רב מאד בכל רחובותינו כמו י' אלפים נפשות קדושות עטרות ראשנו כי היתה עיר בצורה וברחו שם כל גאונינו ומחמדינו
- ואח"כ הרגו בק"ק או"סטורה הנשארים שם בנחלתינו והחריבו כל העיר וכל קהילותינו וכל הגלילות והישובים אשר סביבותינו יותר מג' מאות קהלות גדולות וחשובות

ובפרט בק"ק נאהרל וק"ק שעברשין וק"ק טאמשאוו' שם הרגו לאלפים ורבבות בחדש תשרי שנת ת' טי"ת למספר הקצובות והוציאו שם ספרי תורה וספרים ולוחות נבובות ועשו שטח גדול מהיריעות ושטחן שטוח על פני האדמה בחוצות ורחובות ושחטו על היריעות זבח משפחה ומשפחה בחלפים וחרבות חכמים ונבונים זקנים וזקנות זכרים ונקבות והרגו אחים לעיני אחיות ושחטו ביום א' בנים על אבות ובמקום המים המטהרת מכל טומאות ותועבות שם היו מטבילין כלים ונדות וזבות השליכו שם ט"ו מאות ילדים תמימים בריאות ויכסו עליהם עפר ועודם מפרפרים ושפתותיה' בקבר דובבות, העל אלה תתאפק ה' ותחשה יה שוכן ערבות.

ואח"כ בק"ק וולאדוי עשו זנח רב שם יזבחו זבחי צדק עולות ראיות ועולות חובות ונשמע שם קול נהי ונהיה קול תרועו' ושברים ויבבות. גם בק"ק בריסק וק"ק פינסק וכל הגלילות והסביבו' אין מקום אשר אין שם הרוגים מושלכים איש אל אחיו ואשה אל אחותה משולבות.

ועלו מספר ההרוגים מעם ישראל בשתי שנים אלו הנקובות יותר ממאה אלפים נפשות נחמדים אהובים ואהובות ומלבד זה באו עלינו כמה מיני יסורים ומכאובות במקום אשר ברחו היהודים שם בארץ תלאובות מתו רבים מהם בערים הרחוקות והקרובות, אין בית אשר אין שם מת בכל מושבות עד כי חדל לספור ולהכין להם תכריכין וארונות למען ינוחו שלום על משכבות והיו מושלכים ככ' ול' בבורות חצובות ונתקיים בנו כל הצ"ח קללות [דברים כח' סא'] גם כל חלי וכל מכה אשר לו כתובות.

ובפרט בק"ק לבוב בעת אשר היתה במצור ובמצוק ובתיהם מסביב חריבות היה שם דבר ורעב ומתו כמה אלפים נפשות יקרות וחביבות ונאספו אל עמם הרבה גאונים וראשי ישיבות מ"ו הגאון הגדול מהר"ר יושיע ר"מ ואב ב"ד דק"ק קראקא נאסף בעונינו הרבות הוא היה אביהן של ישראל הוא יבין תוכן לבבות פלפלא חריפתא פרי עץ הדר וענף עץ עבות והגאון הגדול מוה"רר נפתלי ר"מ ואב"ד דק"ק לובלין ממנו ישאבון השואבות באר מים חיים אשר מימיהם לא מכזבות ושארי הגאון הגדול מה"ר שלמה ואב"ד דק"ק סטנאווה יניק וחכים דבריו בוקעים רקיע ותהום נוקבות בן הגאון הגדול מהיר נתן שפירא איש האלהים מפיו יהלוכו כידודי אש ושלהבות וכאלה רבות גאוני ארץ מלאים רוח חכמה ובינה ולחשוב מחשבות אשר לא אוכל אשא שמועות ע"פ אף כי להעלות במכתבות עצמו מספר הגאונים הרבנים יושבי על מדין על מליאות יושבו'.

ויתר פליטת ישראל הנמלטים מרקים היונים נשארו בערום ובחסר כל בידים ריקנים והעשירי' אשר היו עלי תולע אמונים יצאו נקי מנכסיהם ונעשו דלים ואביונים יורדי היו"ם בעני"ות המה ראו כן תמהו ונבהלו רעיונים קרועים והולכים לתומם עניים ודווים וסחופים ועיפים ועטופים ברעב ומוכפנים שואלים ללחם ואין פורש ואין כ"ל ואין כסף ואין עונים הולכים ושטים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר לכל צד הם פונים לבקש עזרה מאחיהם בית ישראל גוי שומר אמונים גומלי חסדים וביישנים ורחמנים בני רחמנים ומתודים תמיד על חטאתם לפני אדוני האדונים בלב נשבר ורוח נכאה פני מלך מוחל וסולח לעונים על הפשעים והמרדים והחטאים הזדונים.

על כן קבעתי לעצמי ולדורותי לבנים ולבני בנים יום צום ותענית ואבל ומספר וקינים ביום כ' לחדש סיון שבו נתנה תורה היקרה מפנינים ועתה קרעוה פרעוה גוים רבים המוני' המונים יען כי יום זה היא תחלה לגזרות ומכאובות וחלאים רעים ונאמנים וגם כי בו הוכפלו הצרות וקלקולים מקלקולים שונים כי גם גזרת תתקל"א היתה ביום ההוא ובאותן הזמנים וגם כי יום זה לא יארע בשבת קדש בשום פנים ע"פ הקביעות והלוחות אשר בידינו מתוקנים וחברתי סליחות והקינות בבכי ותחנונים לאומרם ביום זה בכל שנה ושנה עידן ועידני'.

וכל איש אשר הריחו ה' ביראתו ובשם ישראל מכונים ישים על לבו אלו הדברי' והענינים ויקבע עצמו יום זה לקונן עליו כעל שני החורבנים אולי ישקיף ה' ויראה ממעונים כי עדיין לא שככה חמת המלך ה' צבאות מלך עליוני' ותחתונים כי עוד חמת יד המציק הצר הצורר נטויה בחרבות וכדוני' ותמיד הם פושטי' בארץ ולמלחמה הם מוכנים ומזומנים ובכל מקום אשר ימצאו מהיהודים הורגים ובולעים כתנינים והתאספו יחד עם רב מהרקים מזוינים ולבושי שריונים ומאספים אליהם עם רב מהקדרים אשר סביבותיהם חונים ויאמרו לכו ונכחיד ישראל ושמם נמח' כעננים ולא נשאיר להם שאר וזכרון עם הראשונים והאחרונים ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר ועינינו ליה שוכן מעונים, ינקום נקמת דם עבדיו הנשפך כמים על העצים ועל האבנים, ונקמת דם החסידים הקדושים חכמים ונבונים ובעלי תריסין עוקר הרים גאונים ורבני' שוערים ומשוררים שמשים וחזנים בחורים ובתולות ילדים וילדות גדולים וקטנים חשובים וחשובות מלמדים עם תלמידים נערים וזקנים אשר נהרגו על קדושת שמו המיוחד באלו הזמנים שנת ת"ח אשר חשבתי בזא"ת יבוא אהרן על הקדש לפני ולפנים נהפך כנורי לאבל ושמחתי ליגונים והקריבו את עולתם הישראלים והלוים והכהנים ובשנת ת"ט שומרי משמרת הק"דש הם האנשים ההגונים נהרגו על קדושת שמו יתברך בחדש השביעי הוא ירח האיתנים עם נשיהם ובניהם וטפם בנות ובנים ונטמאו ונתעבו טומאה תחת טוהר בידי הקדרים והרקים הטמאים גוי עז פנים קויתי שק"ט ויבא רגז וכל מיני משחית המכונים אף וחמה ומשחית ומשבר ומכלה נכלם היינו נדונים באלו השתי שנים.